

A nemzetállamok kora

Évszámok:

- 1821 – 1829: görög szabadságharc
- 1827: püloszi ütközet
- 1828: orosz győzelem Várnánál
- 1829: drinápolyi béke
- 1834: Német Vámszövetség
- 1839 – 1842: első ópiumháború
- 1842: nankingi szerződés
- 1848: Kommunisták Kiáltványa
- 1851. dec. 2.: Bonaparte Államcsínye
- 1852. dec. 2.: III. Napóleon császárrá koronázása
- 1852: Cavour Piemont kormányfője lesz
- 1853: szinopei tengeri ütközet → Nahimov győz
- 1854 – 1855: Szevasztopol ostroma
- 1856. márc. 30.: párizsi béke → II. Sándor által
- 1858: plombiéres-i egyezmény
- 1859: Románia létrejött
- 1859. jún. 4.: magentai csata
- 1859. jún. 24.: solferinói csata
- 1859. júl. 11.: villafrancai fegyverszünet
- 1860. máj. 12.: csata Calatafiminél → Garibaldi győz → partraszállás Marsalában
- 1860: pekingi szerződés
- 1861: orosz jobbágyfelszabadítás → II. Sándor által
- 1861. márc. 17.: olasz királyság kikiáltása
- 1862: antietami csata
- 1862. szept. 22.: rabszolga felszabadítás elrendelése → Abraham Lincoln, a 16. amerikai elnök által
- 1863: Általános Német Munkásegylet → Lassalle alapítja
- 1863. júl. 1.: gettysburgi csata → Grant győz, Lee veszít
↳ Anakonda hadművelet kidolgozása, Richmond elfoglalása
- 1864: I. Internacionálé
- 1864: Sherman útja (menetelése) a tengerhez
- 1865. ápr. 9.: appomattoxi fegyverletétel → Lee kapitulációja
- 1865: biarritzi találkozó
- 1866. júl. 3.: königgrätzi csata
- 1866. aug. 23.: prágai béke
- 1867: A tőke c. mű megjelenése → Marx által
- 1867: a dinamit feltalálása
- 1867: Szerbia függetlenné válása
- 1868: Általános Munkásegylet létrejött
- 1868: Meidzsi-forradalom Japánban → Mucuhito mikádó által → japán császár
- 1870. szept. 2.: sedani csata
- 1871. jan. 18.: Német Császárság kikiáltása
- 1871: compiégne-i béke/fegyverszünet → Thiérs által
- 1871. márc. 18.: párizsi kommün kezdete → Thiérs számolja fel
- 1878: berlini béke
- 1879: kettősszövetség létrejött
- 1882: hármasszövetség létrejött
- 1883: Románia csatlakozása
- 1888 – 1918: II. Vilmos uralkodás
- 1891: Rerum Novarum enciklika → XIII. Leó pápa írja meg → pápai körlevél
- 1892: orosz-francia katonai szövetség
- 1899 – 1902: búr háború
- 1904 – 1905: orosz-japán háború
- 1904: orosz vereség Port Arthurnál
- 1905. jan. 9.: véres vasárnap → Gapon pópa által
- 1905: csuzimai csata
- 1905: mukdeni ütközet
- 1905 – 1906: első marokkói válság
- 1906: algecirasi konferencia
- 1907: angol-orosz megállapodás
- 1907: a műanyag feltalálása
- 1908: annexiós válság → területcsatolás
- 1912: lausanne-i béke
- 1912 – 1913: első Balkán-háború
- 1913: második Balkán-háború
- 1913: bukaresti béke

+személyek (További feltalálók a kiskérdéseknél):

1. Acélipari eljárás megalkotása:
  - Bessemer
  - Thomas
2. Az irányzatokhoz kapcsolódóan:
  - Bakunin (A), Proudhon, Lassalle → kispolgári szocialisták
  - Saint Simon, Charles Fourier, Robert Owen → utópisták
  - Marx, Engels → Kommunisták Kiáltványa, marxisták
    - ↳ értéktöbbség-elmélet → Olyan elv, mely szerint a profit forrása a munkabér ki nem fizetett része
  - Eduard Bernstein → szociáldemokrata
  - Von Ketteler → keresztényszocialista mozgalom elindítása
3. Uralkodók:
  - II. Viktor Emánuel → első olasz király
  - I. Vilmos → első német császár
  - II. Vilmos → utolsó német császár
4. Egyéb:
  - Cuza → a román egység megvalósítása
  - Jefferson Davis → Az USA konföderációs elnöke

Kiskérdések is lehetnek!

+fogalmak (További fogalmak a kiskérdéseknél):

- antant → angol – francia – orosz szövetség
- hegemonia → (hatalmi) fölény
- kisméretű-terv: a német egység megvalósítása porosz vezetéssel, Ausztria nélkül
- nagyméretű-terv: a német egység megvalósítása Ausztria vezetésével
- szipoj → brit szolgálatban álló indiai katona
- ukáz → cári rendelet

+Lehetséges kiskérdések:

1. Ázsia a 19. században:

- **India változásai:** koronagyarmat (Viktoria a császárnője, jobb elbánást biztosít), modernizálás (korszerűbb nyersanyagtermelés, vasútfejlesztés), politikai jogok kiterjesztése (önigazgatás, 2 politikai párt működhet)
- **Pekingi egyezmény:** kikötők megnyitása, Franciaországgal Indokína, idegen hajók szabadon mehetnek, az ópiumkereskedelem legalizálása
- **Japán európai mintájú fejlődése:** többevonás és privatizáció állami ellenőrzéssel, az ipari forradalom eredményeit átveszik, polgári rendszer bevezetése
- **Törökország függetlenedő tartományai:** Görögország, Románia, Szerbia
- **1878, berlini béke:** a balkáni államok elismerése, meggátolják az orosz terjeszkedést, Ausztria megkapja Bosznia-Hercegovinát

2. A második ipari forradalom:

- **Műszaki fejlődés iparágai:** acélipar, vegyipar, közlekedés, hírközlés, villamosipar
- **Vegyipar:** anilinfesték (1856), dinamit (1867, Nobel), műanyag (1907, Baekelen)
- **Közlekedés:** folyószabályozások, tengeri csatornák; korszerű járművek; integrált európai vasútszisztem kiépülése
- **Korszerű járművek:** robbanómotor (1876: Otto, 1882: Diesel), meghatározó csak az olaj elterjedése után (1900: Texas, Borneó); gőzhajók elterjedése, robbanómotoros tengeralattjáró (Sandal)
- **Hírközlés:** telefon (1870, Bell), drót nélküli távíró (1894, Marconi)
- **Villamosipar:** dinamó (1867, Siemens és Jedlik Ányos), szén-szálas izzó (1879, Edison), transzformátor (1882: Bláthy Ottó, Déry Miksa és Zipernowsky)
- **A II. ip. forr. gazdasági következményei:** a világpiac bővülése, nemzetközi rendszerek, tőkekivitel, finanszírozás (az ipar- és banktőke összefonódása), imperializmus (birodalomépítés), monopóliumok
- **Nemzetközi rendszerek:** szabadkereskedelem és aranyalap, az izoláció keveseknek sikerül (USA, DE)
  - ↳ elszigetelődés
- **Monopóliumok formái:** kartell, szindikátus, konszern, tröszt
- **Társadalmi következmények:** a munkásság differenciálódása, a munkásmozgalom fellendülése

3. A nagyhatalmak a 19. század végén:

- **Anglia gazdasági lemaradása:** az elavult bankrendszer nem finanszírozza az új ipari forradalmat, jelentős a tőke kivitel és az új iparágakban nem fejlődik
- **Viktoriánus kor:** békeidill Viktória idején, parlamenti váltógazdálkodás (konzervatív tory és liberális whig párt)
- **Franciaország gazdasági megtorpanása:** gyenge mezőgazdaság, erős paraszti érdekérvényesítés, politikai érdekű tőke kivitel; vereség a poroszoktól
- **Oroszország:** katonai jellegű hatalom marad, felzárkózó ipara még gyenge, politikai viharok rázzák meg a 20. szd. elején (lásd: évszámok 1904-1905)
- **USA:** gazdasági előretörés, nagyhatalmi külpolitika, progresszív kor (erős középkeletiek, közintézmények, trösztellenes törvények)
- **Németország:** a junkerek (porosz földbirtokosok) és nagytőkések szövetsége, belső egyesítés szigorú állami ellenőrzéssel, külpolitika, demográfiai robbanás, több iparágban világelső (vegyszer-, vas-, textilipar, elektro.)
- **A német belső egyesítés:** kulturkampf (egyház betagolása a porosz mintájú államba), szociális törvényekkel a munkásság leszerelése
- **A német külpolitika:** cél a német egység fenntartása és Franciaország elszigetelése, ügyes lavírozás a hatalmak között

4. Nagyhatalmi ellentétek a századfordulón:

- **Katonai szövetségek – A központiak:** Német Császárság, Osztrák-Magyar Monarchia (1879); Olasz Királyság (1882); Román Királyság (1883)
- **Katonai szövetségek – Az antant:** Orosz Birodalom – Franciaország (1892), Anglia – Fro. (1904), Anglia – Orosz Bir. (1907)
- **Londoni béke (1913):** Bulgária megszerzi: Makedónia, Trákia, Dél-Dobrudzsa.
- **1913:** görög-török-szerb-román összefogás
- **Bukaresti béke (1913):** elismerik Albániát, Dobrudzsa Romániáé, a törököké (Oszm. Bir.) Drinápoly, Makedóniát felosztják

Térkép:

